Valtioneuvoston kanslia Neuvostoraportti EU/5/2023-VNK-108

Siivola Heli 19.11.2023

Yleisten asioiden neuvosto 24.10.2023; Neuvostoraportti

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 24.10.2023

Neuvosto valmisteli lokakuun Eurooppa-neuvostoa keskustelemalla viimeisimmästä päätelmäluonnoksesta. Keskustelussa korostettiin tarvetta jatkaa vahvaa tukea Ukrainalle. Vaikeimmaksi aiheeksi muodostumassa Lähi-idän tilanne. EU:n on osoitettava yhtenäisyyttä.

Neuvosto jatkoi vuotuista oikeusvaltiovuoropuhelua keskustelemalla komission oikeusvaltiokertomuksen maakohtaisista luvuista Tanskan, Saksan, Viron, Irlannin ja Kreikan osalta.

Komissio esitteli tiedonantonsa koskien demografista välineistöä. Kyseessä on välinekokoelma, jota jäsenvaltioiden toivotaan hyödyntävän omien kansallisten haasteidensa ja tarpeidensa mukaan.

Neuvosto sai puheenjohtajan suullisen katsauksen EU:n kieliasetuksen muuttamista koskevan Espanjan pyynnön käsittelystä. Espanja valmistelee päivitettyä ehdotusta. Komissiolta on pyydetty arvio ehdotuksen kustannusvaikutuksista. Käydyssä keskustelussa peräänkuulutettiin vaikutusten arviointia myös poliittisista, oikeudellisista ja käytännön näkökulmista.

Muissa asioissa olivat lyhyesti esillä Belgian ja Ranskan terrori-iskut, Itävallan ajatukset Länsi-Balkanin asteittaisen integraation edistämisestä sekä Kroatian info pienryhmän 4.9. vierailusta Sarajevossa.

Kokouksen yhteydessä järjestettiin myös epävirallinen lounaskeskustelu Euroopan tulevaisuudesta.

Suomea edusti kokouksessa eurooppaministeri Anders Adlercreutz.

A-kohtien hyväksyminen

A-kohdat hyväksyttiin asiakirjan 14440/23 mukaisesti.

Eurooppa-neuvoston 26.–27. lokakuuta 2023 pidettävän kokouksen valmistelu: päätelmät

Puheenjohtaja selosti päätelmien käsittelytilannetta. Keskustelujen fokus lienee Lähi-idän tilanteessa. Jäsenvaltioilta vahva tuki Ukrainan vahvalle ja kokonaisvaltaiselle tuelle ja sen jatkamiselle. Rahoituskehyksen väliarvioinnin osalta puheenjohtaja raportoi tähän asti tehdystä työstä. On tärkeää, saavuttaa sopu ennen vuodenvaihdetta. Talouden osalta fokuksessa EU:n pitkäaikaisen kilpailukyvyn varmista-

minen. Muuttoliikkeestä tarkoitus keskustella ilman päätelmiä. COP28-valmistelu on tärkeä aihe. Kriittisen infran resilienssin osalta teksti lienee jo tasapainoinen. Myös ulkosuhteiden osalta pyritty tasapainoiseen tekstiin.

Komissio (Šuica) totesi Lähi-idän tilanteen nousevan keskeiseksi aiheeksi. Talouden osalta kilpailukyvyn parantaminen on jatkuva yhteinen ponnistus. Raportoinnin ja hallinnollisen taakan vähentäminen on tärkeässä roolissa uudessa työohjelmassa.

Eurooppa-neuvoston valmistelu käsiteltiin kokouksen viimeisenä asiakohtana, ja keskustelulle oli aikaa varsin rajallisesti. Aikataulun viivästyttyä osa ministereistä, mukaan lukien ministeri Adlercreutz, joutui poistumaan kokouksesta ennen asiakohdan käsittelyä. Puheenjohtaja antoi täydet puheenvuorot vain ministereille ja valtiosihteereille. Ministerejä sijaistavien pysyvien edustajien toivottiin tuovan esille vain uusia elementtejä edellisen illan Coreper-keskusteluun verrattuna.

Ukrainan osalta puheenvuoroissa korostui tarve vahvalle signaalille tuen jatkamisesta, myös huomioiden lähestyvä talvi. Keskustelussa nousivat esille muun muassa turvallisuussitoumuksia, jäädytettyjä varoja ja pakotteita koskevat muotoilut sekä Ukrainan eurooppalainen polku.

Lähi-idän tilannetta koskevan tekstin painotuksista esitettiin erilaisia näkemyksiä. EU:n yhtenäisyyttä pidettiin tärkeänä.

MFF-välitarkistuksen osalta Eurooppa-neuvoston toivottiin keskustelevan keskeisistä prioriteeteista ja niiden rahoittamisesta. Monet jäsenvaltioista korostivat tarvetta saavuttaa yhteisymmärrys asiasta yhtenä kokonaisuutena, ts. välitarkistuksen eri elementtejä ei tulisi erottaa toisistaan. Ukraina-fasiliteetin tärkeyttä painotettiin. Myös muuttoliikkeen hallinnan rahoitus nousi esille monissa puheenvuoroissa.

Talouden osalta tekstiin esitettiin joitakin muutosehdotuksia. Toimivien sisämarkkinoiden merkitystä Euroopan kilpailukyvylle korostettiin. Esille nostettiin myös Versaillesin 2022 julistus, kriittiset raaka-aineet ja nettonollateollisuus. Hallinnollisen taakan vähentäminen, erityisesti pk-yritysten suhteen, nousi esille useissa puheenvuoroissa.

Muuttoliikkeen osalta tiivistä tekstiä pidettiin hyvänä. Esille nostettiin erityisesti muuttoliikepaktin viimeistely sekä palautusten tehostaminen.

Esille nostettiin myös Belgian ja Ranskan terrori-iskut. EU:n sisäistä turvallisuuden parantamista ja tiedonvaihtoa ja muun yhteistyön lisäämistä pidettiin tärkeänä.

Suomen puheenvuorossa korostettiin, että Eurooppa-neuvoston on annettava vahva viesti pitkäaikaisesta tuesta Ukrainalle nykyisessäkin maailmantilanteessa. Lisäksi kiitettiin päätelmien Itämeri-kirjauksia ja todettiin EU:n hybridityökalupakin hyödyntämisen merkitys sekä tuettiin terrorismiin liittyvien kirjausten lisäämistä päätelmiin. MFF-välitarkistuksen osalta viitattiin tunnettuihin kantoihin (niitä ajanpuutteen vuoksi yksilöimättä).

Komissio painotti keskustelun lopuksi EU:n tarvetta pysyä yhtenäisenä eri kysymyksissä. Puheenjohtaja totesi, että uusi päätelmäluonnos kierrätettäisiin pian.

Vuotuinen oikeusvaltiovuoropuhelu: maakohtainen keskustelu

Puheenjohtaja totesi, että tarkoituksena on käydä oikeusvaltiovuoropuhelun maakohtainen käsittely Tanskan, Saksan, Viron, Irlannin ja Kreikan osalta. Oikeusvaltiokertomus sisälsi myös kullekin jäsenvaltiolle kohdennettuja suosituksia. Vuoropuhelun tarkoituksena on rakentava ja avoin näkemystenvaihto, hyvien käytäntöjen jakaminen, sekä oikeusvaltioperiaatteen edistäminen unionissa.

Komissio (Reynders) esitteli päähavaintojaan kulloinkin käsittelyvuorossa olleesta jäsenvaltiosta, keskittyen erityisesti neljään teemaan: oikeusjärjestelmään, korruption vastaiseen kehykseen, median vapauteen ja muihin institutionaalisiin kysymyksiin. Tämän jälkeen ao. jäsenvaltio sai puheenvuoron, jonka jälkeen muilla jäsenvaltioilla oli tilaisuus esittää kysymyksiä sekä jakaa omia kokemuksiaan ja parhaita käytäntöjään esillä olleista aiheista.

Tanskan maaluvun yhteydessä keskusteltiin muun muassa poliittisten puolueiden rahoitusta koskevasta uudesta laista, vakavien talousrikosten erityisestä tutkintayksiköstä, pyöröoviefektistä, digitalisaatiosta, median vapaudesta sekä riittävien resurssien varmistamisesta oikeuslaitokselle.

Saksan maaluvun yhteydessä keskusteltiin muun muassa oikeuslaitoksen resursoinnista ja digitalisoinnista sekä toimista pyöröoviefektin estämiseksi.

Viron maaluvun yhteydessä keskusteltiin muun muassa Viron oikeuslaitoksen pitkälle edenneestä digitalisoinnista sekä oikeudesta saada tietoja julkisista asiakirjoista.

Irlannin maaluvun yhteydessä keskusteltiin muun muassa toimista oikeudenkäyntikulujen pienentämiseksi, toimittajien työympäristön parantamiseksi, kansalaisten osallistumisen edistämiseksi ja julkisen tiedon saatavuuden parantamiseksi.

Kreikan maaluvun yhteydessä keskustelua nousi muun muassa kansalaisyhteiskunnan roolista maahanmuuttoon liittyvissä kysymyksissä, toimittajien suojelusta, oikeuskäsittelyjen kestoista, korruption ja lahjonnan torjunnasta, kansalaisten osallistumista vastaan nostetuista strategisista kanteista (SLAPPs) ja verkkoviestinnän eettisestä toimikunnasta.

Komissio (Reynders) kiitti jäsenvaltioita osallistumisesta keskusteluun. Vuoropuhelujen myötä jäsenvaltiot voivat oppia toisiltaan. Komissio valmistelee jo uutta raportointikierrosta vuodelle 2024. Tarkoituksena on osallistaa myös ehdokasmaita oikeusvaltiovuoropuheluun.

Puheenjohtaja veti käydyn keskustelun yhteen korostamalla, että on hyödyllistä ottaa ehdokasmaita jo ensi vuonna mukaan oikeusvaltiokertomukseen.

Demografinen välineistö

Puheenjohtaja alusti keskustelua kuvaten Euroopan demografisia haasteita.

Komissio (Šuica) esitteli komission tiedonantoa koskien demografista välineistöä. Eurooppa-neuvoston kesäkuussa esittämän pyynnön mukaisesti asiaa on tarkasteltu erityisesti eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistamisen näkökulmasta. Tilanne Euroopassa on huolestuttava ja toimiin tulisi ryhtyä kiireellisesti. Komission nyt esittämä välineistö sisältää erilaisia työkaluja, joita jäsenvaltiot voivat hyödyntää itselleen sopivalla tavalla. Komissio esitteli välineistön neljää pilaria ja niihin liittyviä työkaluja sekä seuraavia askeleita. Komissio toivoo, että aiheesta laadittaisiin myös neuvoston päätelmät.

Käydyssä keskustelussa korostettiin EU-tason ja kansallisten toimien synergioita. Aiheen ajankohtaisuutta ja horisontaalista luonnetta korostettiin. Puheenvuoroissa tuotiin esille havaintoja kansalliselta tasolta, mukaan lukien väestön vanheneminen ja työvoimapula. Moni toi esille, että Euroopan kilpailukyvyn kannalta keskeistä on osaavan työvoiman saaminen Eurooppaan. Suomi käytti puheenvuoron, jossa kuvattiin Suomen toimia työ- ja muun elämän välisen tasapainon parantamiseen ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen liittyen. Työperäinen maahanmuutto voi tarjota keinoja helpottaa demografisia haasteita EU:ssa.

Unkari totesi aiheen kuuluvan tulevan puheenjohtajakautensa (syksy 2024) prioriteetteihin. Komissio veti keskustelua yhteen. Suurin osa jäsenvaltioista kohtaa demografisia haasteita. Jäsenvaltioissa on erilaisia tilanteita ja haasteita. EU-tason toiminnan lisäarvoa on mietittävä myös kompetenssinäkökulmasta.

Puheenjohtaja totesi pohtivansa, miten keskustelua jatketaan. Suunnitelmista tullaan informoimaan jäsenvaltioita Coreperin kautta.

Neuvoston asetus Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevista järjestelyistä annetun neuvoston asetuksen N:o 1 muuttamisesta

Puheenjohtaja totesi, että Espanjan ehdotuksesta keskusteltiin 19.9.2023 yleisten asioiden neuvostossa. Espanja esitteli tuolloin ehdotuksensa sisällyttää katalaanin, baskin ja galician kielet EU:n kieliasetukseen. Viime viikolla puheenjohtaja on pyytänyt komissiota laatimaan arvion ehdotuksen kustannusvaikutuksista. Puheenjohtaja on huomioinut myös jäsenvaltioiden esittämät näkemykset poliittisista, oikeudellisista ja käytännön näkökulmista. Päivitettyä ehdotusta valmistellaan tältä pohjalta.

Espanja korosti Espanjan tilanteen ainutlaatuisuutta. Kyse on Espanjan rinnakkaisista virallisista kielistä (co-official languages), joiden asema on turvattu Espanjan perustuslaissa. Kaikkia näitä kieliä voidaan käyttää muun muassa Espanjan parlamentissa. Espanja on myös hyödyntänyt Lissabonin sopi-

muksen tarjoaman mahdollisuuden kääntää perussopimukset näille kielille. Espanja totesi muiden jäsenvaltioiden esittäneen edellisessä keskustelussa näkemyksiä erityisesti ehdotuksen kustannusvaikutuksista ja mahdollisista vaikutuksista suhteessa muihin alueellisiin kieliin. Espanja on päivittämässä ehdotustaan huomioidakseen nämä näkemykset. Espanja on valmis vastaamaan kaikista ehdotuksesta aiheutuvista kustannuksista. Komissiota on pyydetty laatimaan arvio kustannuksista. Espanjan tilanteen ainutlaatuisuutta avataan lisää päivitetyssä ehdotuksessa, joka jaetaan pian.

Käydyssä keskustelussa korostettiin yleisesti monikielisyyden merkitystä. Samalla peräänkuulutettiin tarvetta arvioida ehdotuksen vaikutuksia kustannusten lisäksi myös poliittisista, oikeudellisista ja käytännön näkökulmista. Myös unionin mahdollinen laajentuminen on huomioitava aiheesta käytävissä keskusteluissa.

Puheenjohtaja kiitti rakentavasta keskustelusta ja totesi, että asiassa on saavutettu jonkin verran edistystä. Päivitetty ehdotus jaetaan pian.

***

Kokouksen yhteydessä järjestettiin epävirallinen lounas, jonka aiheena oli EU:n tulevaisuus, erityisesti mahdollista laajentumista silmällä pitäen.

Suomen edustajat
Ministeri Adlercreutz ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
14436/23

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite